

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Irodalmi mű filmes átdolgozásának szerzői jogi kérdései

Ügyszám: SZJSZT – 11/12.

A Bíróság által feltett kérdések:

- 1. K. I. 1956 című novellája filmalkotás céljára készült irodalmi műnek minősül-e?**
- 2. Az alperesi filmelőállító Az N. című filmje K. I. 1956 című novellájának filmre való átdolgozásának minősül-e?**
- 3. Ha igen, úgy a rendelkezésre álló adatok alapján az alperes az esetleges jogsértéssel milyen összegű gazdagodást érhetett el?**
- 4. Az alperesi esetleges jogsértéssel okozati összefüggésben a felperesnél milyen összegű elmaradt haszon állapítható meg?**
- 5. A film forgatókönyvíróinak fizetendő díj azonos-e az irodalmi mű filmre való átdolgozásáért az irodalmi mű szerzőjének fizetendő díjjal?**
- 6. A 7/B/1. sz. csatolt mű filmalkotás céljára készült műnek minősül-e? Ha igen, úgy a perbeli filmalkotás ezen irodalmi mű filmre való átdolgozásának minősül-e?**
- 7. A 9. sz. alatt csatolt mű filmalkotás céljára készült irodalmi műnek minősül-e? Ha igen, úgy a perbeli filmalkotás ezen irodalmi mű filmre való átdolgozásának minősül-e?**
- 8. A 7/B/1. és a 9. sz. alatti művek K. I. 1956 című műve átdolgozásának minősülnek-e?**
- 9. K. I. 1956 című műve a 7/B/1. és a 9. sz. alatti művek átdolgozásának minősül-e?**
- 10. Az alperes a rendelkezésre álló adatok alapján a filmalkotás előállítása során a szakmai szabályok megtartásával, elvárható módon járt-e el a filmalkotás szerzőinek szerzői jogaival kapcsolatban?**
- 11. A szakértő adjon választ a 19., 21. és a 32/F/1 alatti beadványokban megjelölt kérdésekre.**

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad. 1.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 64. § (2) bekezdése a film szerzőinek minősíti a „filmalkotás céljára készült irodalmi és zenei művek” szerzőit, ha az „a film egészének kialakításához” – vagyis lényegi elemmel – „alkotó módon járul hozzá”. A szerző ekkor rendelkezik magára a filmre vonatkozó jogokkal, például a szerzőként való feltüntetés jogával és az Szjt. 20., 23. (6) és 28. §-ban szabályozott jogokkal. Ezért például a film céljára írt egyetlen betétdal szerzője nem „filmszerző”, noha a megfilmesítési szerződésben ő is kikötheti például a névfeltüntetés jogát. Az Szjt. 66. §-ának (7) bekezdése a megfilmesítési szerződések körében csak azt rendezi, hogy hogyan alakul a szerződés teljesítése, ha annak a tárgya film céljára jövőben megalkotandó mű.

A „film céljára megalkotandó irodalmi mű” fogalmát ezen túlmenően a törvény nem definiálja. Ez nem tekinthető egy önálló műtípusnak, amelynek jogi jelentőséggel bíró objektív ismérvei lennének, hanem csupán egy olyan műről van szó, amelyet az alkotója (alkotói) azzal a szándékkal hoz(nak) létre, hogy azt később megfilmesítsék. Megjegyezzük, hogy a novella a természetéből adódóan is a leginkább megfilmesítésre alkalmas prózai műfaj, már csak ezért sincs objektív ismérv a „novella” és a „filmnovella” közötti megkülönböztetésre.¹

Mindezek előrebocsátásával az eljáró tanács megállapítja, hogy a felperes nyilatkozata, illetve annak alapján, hogy **K. I. novellája** a per irataihoz bizonyítékként is csatolt, 1995-ben megjelent Mozgóképeskönyvben jelent meg (amelyet kifejezetten a film történetének 100. évfordulójára állítottak össze olyan szerzők írásaiból, akiktől „filmre való történeteket” kértek), **a mű megfilmesítésének céljával született, vagyis „filmalkotás céljára készült irodalmi mű”.**

Ad. 2.

Az Szjt. 29. §-a szerint a szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

Így tehát az adott esetben akkor lehet átdolgozásról beszélni, ha az új művel (jelen esetben a filmmel) kapcsolatban nagy valószínűsége van annak, hogy az az eredeti műből (jelen esetben K. I. 1956 című novellájából) jött létre, vagyis köztük erős, származási jellegű viszony mutatható ki. Ez akkor állapítható meg, ha közös lényegi és egyéni-eredeti gondolati formák azonosíthatók az átdolgozott és az átdolgozó műben. Kivétel, ha bizonyítható, hogy a második

---

¹ „A természetében rejlő formai szabályok részint terjedelmével, részint eredetével (a hallgató közönség előtt történő szóbeli előadással) függenek össze. Mindkét körülmény gyors – inkább balladásan szaggyatott, mint epikusán széles – előadást követel meg. Az érdeklődést azonnal a tárgyra kell terelni. A világos, rövid, határozott expozíció a drámával is szoros rokonságba hozza a novellát. Novellából gyakran készül jó dráma – pl. Shakespeare sok darabja – regényből úgyszólván soha.” Irodalmi Lexikon, szerk. Benedek Marcell, Győző A. kiadása, 1927. 855. o. A filmnovella – a hatályos Szjt. előtti korszak alapvető szakkönyve szerint – „a párbeszédek és részletek aprólékos kidolgozása nélkül a tervezett film cselekményének olyan leírását adja, amelynek alapján forgatókönyv alkotható.” A szerzői jog kézikönyve, szerk. Benárd Aurél és Tímár István, KJK. Budapest 1973. 266-267. o. (Boytha György).

mű (esetünkben: a film) szerzői az alkotáskor bizonyosan nem ismerték, nem ismerhették a másik művet: ilyenkor párhuzamos önálló alkotásról van szó. Ez perbeli bizonyítás tárgya lehet; mi az alábbiakban abból a feltételezésből indulunk ki, hogy ilyen bizonyítás nem történt és a film alkotói ismerhették a K.-novellát.

Még az átdolgozás megállapítása mellett is lehetséges, hogy a film egyes lényegi és egyéni-eredeti gondolati formái (a szerzői jog által védett tárgy) mégsem az összehasonlított alapul fekvő műből és nem is a forgatókönyv írótól vagy filmrendezőtől származnak, hanem egy *harmadik* műből (közös forrásból). *Több* prózai mű (novella, filmvázlat, filmnovella) is szolgálhat alapul film létrejöttéhez.

A lényegi és egyéni-eredeti gondolati formák tekintetében nyilván figyelmen kívül marad a történet időkerete (1956. október 23. – november 4., a forradalom kezdőnapjától a leveréséig eltelt napok), az ezeket a napokat meghatározó történelmi események sora (többek között az egyetemisták tüntetése, a Sztálin-szobor szétvágása, a harcok a rádiónál, az orosz csapatok visszavonulása, majd bevonulása Budapestre, a forradalom emblematisztikus rádióbeszédei). Ezeket számos, a forradalomról szóló művészeti alkotás feldolgozza, emiatt és ezek tényyszerűsége miatt ezek felhasználása egy, a forradalomról szóló történetben eleve nem lehet egyéni-eredeti. Ebből fakadóan egyéni-eredeti jellege a novellának abban állapítható meg, ahogy a szereplők saját eseményei és a történelmi események követik egymást (tehát általában a történetvezetésben), a „saját” cselekmények egyediesítésében, a szereplők kiválasztásában és jellemzésében, valamint a drámai elemek kibontásában (például a szerelmi szál szövése, a fiatalok és a szülők közti konfliktus). Egyéni-eredeti jellegűnek kell tekinteni azt is, ahogyan az alkotó az egyes jeleneteket filmszerűen, pergő tempóban egymás után helyezi.

Az 1956 című K. I. filmnovella és Az N. című film közös lényegi egyéni-eredeti elemei:

Egészében: Három – a filmben öt - gimnazista fiú és egy csinos 16 éves kalauzlány kalandjai, részvétele az 56-os utcai harcokban. Expozíció a kor jelzésére: külvárosi grundfoci, ahol a játékosok Szepesi stílusában az „Aranycsapat” neveivel közvetítik saját játékukat. A két főszereplő fiú és barátnőjük előbb csak kíváncsian járkálnak, majd halottakat látnak; a két fiú fegyvert szerez, az általános lövöldözésben tüzelni kezd az oroszokra, Molotov-koktél dob tankokra. Kis csoportjukhoz pár további fiatal csatlakozik, egyik főszereplőnk, Karesz (=Totya) a vezérük lesz. Szerelem van a főszereplő, Karesz és Éva (=Juli), a kalauzlány között. Zsolt, a barát, ugyancsak szerelmes Évába. Éva a forradalmi hevületben kissé flörtöl Zsolttal (=Gábor, Dumás) is. November 4-én hajnalban részt vesznek az utolsó küzdelemben. Karesz/Totya elesik.

A szereplők jellemét illetően: Karesz/Totya munkásszülők gyermeke. Bátor, a harcok végére tetteit a hősködés, kalandvágy mellett (külön említik az orosz háborús filmeket, mint mintát) a hazaszeretet is motiválja (lőni kell, mert ők jöttek ide és ránk támadtak). Szüleit félti: „nem telefonálok nekik, mert jobb, ha nem tudják, hol vagyok.” Zsolt/Dumás: értelmiségi, okos fiú („kivülről tudja a lexikon címeiket”); szüleit félti, nagyon szereti; nem lépne fel támadóan fegyverrel („nem kérek fegyvert”), de amikor védekezni kell a támadó orosz tankok ellen, Molotov-koktél dob. Éva/Juli a csinos 16 éves kalauzlány kíváncsi, kalandvágyó, de nem agresszív. Fegyvert nem fog. Bajtársiasságból és Karesz/Totya, a főszereplő iránti szerelemből követi a fiúkat. A halottak, a gyilkolás látványa elborzasztja. Az összes szülő óvatos, a fegyveres harctól tartanak, igyekeznek gyermekeiket is visszatartani.

A szereplők saját eseményeinek, cselekményeinek lényeges mozzanatait illetően (konkrét jelenetek):

- a. Grundfoci a sínek mellett fekete salakos pályán. Villamossal Éva/Juli érkezése a grundhoz; híradása a tüntetésekről, hívja a fiúkat a városba.
- b. Zsolt/Gábor és Éva/Juli csókolóznak a Múzeumkertben, ahova a Rádió ostromakor bemenekülnek. A lány a kezdeményező.” Itt szavalt Petőfi!”
- c. A szülők óvatos, csalódott lelki beállítottságát mutató jelenetek (beszélgetések a két apával).
- d. A fiatalok fegyvert követelnek és kapnak egy laktanya hátsó vaskapujánál, mégpedig puskákat, nem gépfegyvereket.
- e. Zsolt/Gábor visszautasítja, hogy puskát vegyen a kezébe, de a többiekkel tart.
- f. Karesz/Totya úgy lesz parancsnok, hogy Zsolt/Gábor javaslatára, hatására a saját kis csapat és a csatlakozó fiúk többsége is szabályosan megválasztja.
- g. A moziban zsíros kenyereket osztanak fiatal lányok ruháskosárból.
- h. Zsolt/Gábor haza telefonál szüleinek, hogy megnyugtassa őket. Láthatóan szenved attól, hogy mennyire aggódnak érte. Mire Karesz/Totya: szerencse, hogy nincs telefonunk / „jobb, ha nem tudják, hol vagyok”.
- i. Orosz háborús filmek vetítése a moziban.
- j. Két orosz hadifogoly elengedése, de azok félnek elmenni.
- k. Zsolt/Gábor és Éva/Juli teherautón élelmiszerért mennek.
- l. Egy műszerész az utcáról nyíló műhelyében negatív filmre rockzenét vág nekik. Rokiznak az utcán. Ekkor más, idősebb fiatalok is kikezdenének Évával/Julival.
- m. A forradalmár fiúk egy pincejáraton át menekülnek el.

A K. I. novellából egyes további lényeges elemek nem találhatók meg a filmben, vagy megváltoztak vagy helyükre, illetve melléjük más új, ugyancsak egyéni-eredeti elemek léptek. A mondanivalóban egyes elemek hangsúlyosabbá váltak (a forradalom tiszta, önzetlen tartalma, a fiatal generáció céljai) és a szerelmi történet is gazdagabbá, tisztábbá és tragikus végkifejletűvé változott. A K.-novellában a cselekmény leírását találjuk, jelenetekre bontva, a szereplők rövid, lényegre törő jellemzésével, de technikai utasítások nélkül. Párbeszéd-szöveg a novellában nincs, így ez nem is kerülhetett át. A film a történetet narrációba, a túlélő főszereplő visszaemlékezésébe, mint keretbe helyezte.

Összefoglalóan: alperesi filmelőállító AZ N. című filmje K. I. 1956 című novellája filmre való átdolgozásának minősül olyan értelemben, hogy számos lényegi és egyéni-eredeti gondolati forma nagy valószínűséggel abból került át a filmbe, de az nem kizárólag csak ezekből az átvett (megfilmesített) elemekből áll.

Ad. 3 – 4.

A 3-4. kérdésre összefüggésében szükséges válaszolni, mivel az, ami a felhasználói oldalon a jogsértéssel elért gazdagodás (az az összeg, amit a felhasználási engedélyért fizetni kellett volna), az a felhasználói oldalon az elmaradt haszon (az az összeg, amelyet a felhasználási engedély fejében a jogosultat illeti).

Az elmaradt haszon összege a felhasználási engedély ellenértéke, a fizetendő jogdíj. Az Sztj. nem határozza meg, hogy a jogdíjat hogyan kell megállapítani, csak eltérést engedő iránymutatást ad erre vonatkozóan. A 16. § (4) bekezdése szerint, ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg,

amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. Minthogy az Szjt. 66. §-a (1) és (2) bekezdés szerint a megfilmesítési szerződéssel – bizonyos kivételekkel – minden jog átszáll a filmelőállítóra, a magyar filmes gyakorlatban a felek előre egy összegben szoktak megállapodni a díjazásról, még akkor is, ha a 66. § (5) bekezdése szerint a filmelőállító évente köteles beszámolni a bevételeiről.

Összefoglalóan válasz a 3. és 4. kérdésre:

A gazdagodás/elmaradt haszon egyenlő azzal a jogdíjjal, ami a megfilmesítési engedély fejében a jogosultat illette volna. Ez szabad megállapodás tárgya; a szokásos összegekről az Eljáró Szakértői Tanácsnak nincsen számszerű ismerete.

A mérlegeléshez kisegítő szempontként tájékoztatásul megemlítjük a következőket:

A jelenlegi Szjt. hatálya előtt az egyes felhasználási szerződések szabályairól, köztük a díjazás mértékéről miniszteri rendeletek szóltak. A díjmértékeket az évek során ritkán, de mégiscsak változtatták az inflációt követve. Így például 1983-ban a filmnovella megfilmesítésének díja 15.000 - 75.000 Ft volt, ami akkor a havi átlagkereset (4862 Ft) 3-5 szörösének felelt meg. A 2010-es havi 206.400 Ft-os átlagkereset háromszorosa 619.000 Ft, tizenötszöröse 3.096.000 Ft lenne. (KSH adatok)

Ad. 5.

A film lépcsőzetesen létrehozott alkotás. Ennek során felhasználhatnak előzetesen meglévő irodalmi, zenei, képzőművészeti stb. alkotásokat, másrészt kifejezetten a film céljára létrehozottakat. Ez utóbbiaknak csak egyike a forgatókönyv. A folyamat gyakran filmvázlattal kezdődik (ez már az egyszerű ötletet meghaladó, ha csak vázlatosan is, de kifejtett elképzelés a filmről, ami többnyire eléri az egyén eredeti alkotás szintjét). Ezt követi/követheti a filmnovella, majd erre építve a filmtörténet részletes, a megrendezésére és az elkészítésére alkalmas leírása – jelenetekre bontott dialógusokkal, optikai és akusztikai elképzelésekkel és utasításokkal –, vagyis a forgatókönyv.² Az is előfordul azonban, hogy a film készítése rögtön a forgatókönyvvel indul. A filmvázlat, a filmnovella és a forgatókönyv írójának is jár a megírási díj (ha megbízás alapján készült a mű) és külön a megfilmesítés díja. A két jogcím lefedésére természetesen lehet egyetlen közös díjösszeget is megjelölni. Ha ezeknek a műveknek a szerzői különböző személyek – ez nem ritka –, külön-külön jár nekik a jogdíj; ha azonosak, természetesen egy személynek.

A film forgatókönyvíróinak fizetendő díj tehát nem azonos az irodalmi mű filmre való átdolgozásáért az irodalmi mű szerzőjének fizetendő díjjal.

Ad. 6.

A 7/B/1.sz. alatt az iratokhoz csatolt „Az N. (filmnovella), Sz. Gy. 1993” címlapú írásmű a címéből láthatóan az írója szándéka szerint filmalkotás céljára készült. Vö. a fenti 1. pontba foglalt válaszunkat is.

A második mondatban feltett kérdésre a fenti 2. pontba foglalt válaszunk bevezetőjében kifejtett elvek alkalmazásával lehet nyilatkozni. Itt is érvényes, hogy szerzői jogi értelemben átdolgozás csak akkor lehetséges, ha a végül elkészült film forgatókönyv írója már ismerhette

---

² „A szerzői jog kézikönyve” alapján, I. 1. l. l. l. l.

ezt az írásművet. A 7/B/1 alatti filmvázlatban (ami meghaladja a rögzített ötlet szintjét) és az elkészült filmben azonosítható közös lényegi és egyéni-eredeti gondolati formát, elemek:

1. Expozíció: külvárosi mezőn srácok fociznak, csinos kalauzlány – Karesz (a filmben: Totya) barátnője – Lili (a filmben Juli) érkezik a tüntetések híreivel: „Szolidaritás-tüntetések”
2. Lili/Juli hívására csak Gábor megy vele. Juli tetszik neki. Karesz/Totya: „nem megyünk kötelező kivonulásra, elég volt.” Válasz: „ez most nem kötelező”.
3. Eredeti felvételek bevágása a tüntető tömeg jelszavaival, szó szerinti felidézés a filmszövegben.
4. Gábor és Lili/Juli csókolózik a lövöldözés elől a bokrok közé húzódva.
5. Gábor szülei félnek és féltik fiukat.
6. A fiúk egy laktanya hátsó kapujánál dörömbölve kérnek fegyvert, dörömbölésükre a kapu fölött párat kidobnak nekik.
7. Gábornak nem kell a puska, de a többiekkel tart.
8. „Ez a mi földünk, minket megtámadtak.”
9. Egy mozinál gyülekeznek.
10. Karesz/Totya a vezér.
11. ”Ezt a sarkot vállaljuk, őrizzük a területünket.” A benzines palackokat a mozi melletti benzinkútnál töltik.
12. Szovjet háborús filmeket vetítenek a moziban.
13. A harcok szünetében a tömeg kirángatja egy fényes Pobeda vezetőjét, meg akarják lincselni, „biztos ávós”. Védekezik: „Sofőr vagyok...Építőipari...” Gábor megmenti: „majd a bíróság...”
14. Az összezapások során az egyik fiú fekvé maradt. Körül veszik. Vége van! Hogyhogy vége van? Ki ismeri? Sanyi. (A filmben: Dagi.) „Csak így.”
15. Az oroszok kivonulását bejelentő Nagy Imre beszédének hatására a moziból az orosz foglyokat elengedik, vállukat veregetve. Gábor: ”Még nincs vége.”
16. Többen jönnek megnézni a hősokeket.
17. Egy műszerész üzletben filmre rock zenét vágatnak. Egyenként lehet kérni, neveket, címekeket sorolnak. Táncolnak a rockzenére az üzlet előtt. Idegen fiúk is lekérnék Lilit/Julit, de Kareszék/Totyáék többen vannak, fegyverük van. „Nincs lekérés.”
18. Gábor és Karesz/Totya összeverekcszenek Liliért/Juliórt. (A filmben a cselekmény más helyén.)
19. Lili/Juli és Karesz/Totya felöltözve együtt alszanak a mozi egy páholyában, a többiektől külön.
20. A mozinál kitör a végső harc. A kézfegyver-lövedékek leptatognak a tank páncélzatáról, benzines palackkal is hiába próbálkoznak. A tank mindent szétlő.
21. Karesz/Totya visszavonulást parancsol egy pincén át. Totya fedezi őket, Gábor és Lili/Juli is marad. (A filmben Lili/Juli már a visszavonulás előtt halálos lövést kap.) A végső támadásban Karesz/Totya elesik, Gábor életben marad.

Összefoglalóan: alperesi filmelőállító Az N. című filmje „Az N. (filmnovella), Sz. Gy. 1993” címlapú írás filmre való átdolgozásának minősül olyan értelemben, hogy, ha a forgatókönyv írásakor ismerték ezt a filmvázlatot, számos lényegi és egyéni-eredeti gondolati forma ebből került át a filmbe; esetleg és részben egy közös harmadik forrásból. A film nem kizárólag csak ezekből az átvett (megfilmesített) elemekből áll.

Ad. 7.

A 9. szám alatt csatolt „1956 (a hazáért és a szabadságért) Sz. Gy. 1956-2003” címlapú írásmű stílárís jellegzetességei alapján – l. az 1. sz. lábjegyzetünket – láthatóan megfilmesítés céljára készült. A szöveg tördelése is erre mutat.

A második mondatban feltett kérdésre a fenti 2. pontba foglalt válaszuk bevezetőjében kifejtett elvek alkalmazásával lehet nyilatkozni. Itt is érvényes, hogy szerzői jogi értelemben átdolgozás csak akkor lehetséges, ha a végül elkészült film forgatókönyv írója már ismerhette ezt az írásművet. A 9. iratszám alatti filmnovellában és az elkészült filmben nagyon sok közös lényegi és egyéni-eredeti gondolati forma, elem van:

1. Fekete salakkal fekete játékosokkal 16-17 évesek – Karesz (a filmben: Totya), a nagy Király (a filmben: Sütő), Király Öcsi és a fiúk kergetik a labdát. Közvetítés Szepesi modorában... Villamos jön a semmiből és megáll, Juli, a kalauzlány leszáll, odamegy a fiúkhöz, megcsókolja Kareszt, összetartoznak... Felvonulás a városban. Az egyetemisták... szolidaritás. Kareszt nem érdekli. Ő a főnök. Már elég felvonuláson voltunk, május elsejéken... Gábor Julival marad, felszállnak a villamosra. „A Röltexben elfogyott a piros-fehér-zöld szalag.”
2. Étteremből kijön a cigányzenekar. Kossuth Lajos azt üzente – éneklük mindnyájan.
3. A Múzeum-kertben Gábor és Juli. Lövések... a bokrok között a sötétben összebújnak, csókolóznak.
4. A tömeg kirángatja egy fényes Pobjeda vezetőjét, meg akarják lincselni, barna cipője van, biztos ávós. Gábor megmenti: „honnán tudják ...majd a bíróság...”
5. Juliék háza előtt Karesz és a proli fiúk. Hol voltál? Rángatja Julit, Gábor próbálja védeni.
6. Otthon Gáboréknál. Értelmiségi család; a párbeszéd - Elvis Presley a rádióban.
7. Fegyvert akarnak egy nagy bezárt kapu előtt valami laktanya ... kiszólnak majd kidobják a fegyvereket és löszert a zárt kapu fölött (dióverő puskák). Karesznek/Totyának sikerül egy dobtáras géppisztolyt szerezni.
8. Eleinte nem tudják kezelni, egy grundon próbálgatják.
9. Gábor átadja fegyverét. „Akkor minek jöttél?” „Veletek jöttem.”
10. Király Öcsi (a filmben: Kisegér) egy csákányt kap fel, a tank után szalad, belevágja a fémhordóba, a tank farán az üzemanyag folyik...
11. Karesz/Totya nincs megijedve, már ő a parancsnok: meg kell szervezni a védekezést, ezt az utcasarkot vállaljuk... A hazánkat védjük.
12. Hol is vagyunk? Egy mozi. Ez lesz a bázis. Ott lehet aludni is. A szemközti házból ennivalót hoznak egy ruháskosárban, zsíros kenyeret.
13. Őrség kell és jelszó. Szabadság... Akkor már - Juli. Kovács Juli. Karesz/Totya elfogadja. Juli érkezése; a jelszót nem tudja, nevét mondja, beengedik.
14. Rádióban: „...ne számítsanak a nép könyörületére azok...” Karesz/Totya vigyorog: A nép mi vagyunk.
15. Mi az hogy rock and roll? - Szómagyarázat.
16. Fedezéket építenek, menekülési útvonal, a pincéken át Karesz/Totya mindenkinek kijelöli a helyét
18. Tank legyőzése benzines palackkal, oroszok kimenekülése, kapualj robbantása, sebesült képet tart maga elé - (a 9. sz. alatti műben egész részletesen leírt teljes jelenet).
19. A moziban. A két orosz is köztük. Partizánfilmet vetítenek. Valaki a mennyezetbe lő. Karesz/Totya felugrik. Ki volt az? Leáll a vetítés, a forradalmat veszélyeztetted stb. - (a teljes jelenet) a fogoly oroszok nem akarnak elmenni.
20. A leírt teljes rendelőintézeti jelenet a filmben is így.

21. A teljes lemezre vágási és táncolási jelenet. Gábor: "I want you, I need you, I love you."
22. A pártküldöttek megjelenése a moziban, a teljes, párbeszédekkel leírt jelenet a filmen is.
23. Alszanak a moziban, Karesz/Totyá és Juli az egyik páholyban, Gábor a vászon előtt.
24. A végső harc leírása. Julit eltalálták. Karesz/Totyá Gábort hívja. Már késő. Meghalt. Karesz/Totyá hívja a fiúkat. Az utolsó lehetőség elmenekülni a pincéken át...Karesz/Totyá sír és marad. Gábor marad. Karesz/Totyá sírva harcol egyedül. Telitalálatot kapnak. A törmelék betakarja őket. ...Gábor megmozdul. Kareszt/Totyát keresi; Karesz/Totyá halott.
25. A 9. sz. alatti mű befejező feliratát – a filmben a felnőtt, visszaemlékező Gábor mondja el.

Összefoglalóan: alperesi filmelőállító Az N. című filmje a 9. szám alatt csatolt „1956 (a hazáért és a szabadságért) Sz. Gy. 1956-2003” címlapú írásmű filmre való átdolgozásának minősül olyan értelemben, hogy nagyon sok lényegi és egyéni-eredeti gondolati forma abból került át a filmbe; esetleg és részben egy közös harmadik forrásból. A film nem kizárólag csak ezekből az átvett (megfilmésített) elemekből áll. A további elemek elsősorban olyan eszközök, amelyek a film műfajából fakadnak: a történetet archív felvételek szakítják meg, a film szereplői önálló betétekben beszélnek az élményeikről, az egész történetet egy narrátor (a túlélő szereplő) mondja el.

A periratokból is úgy látjuk, hogy nem vitatott az, hogy a 9. sz. alatt csatolt művet a filmalkotáshoz felhasználták.

Ad. 8.

Amennyiben K. I. 1956 című műve a 7/B/1. és a 9. sz. alatti művek után keletkezett, akkor ez nem lehet a Sz. Gy. művek alapja. Ha fordított a helyzet, és a K. mű a korábbi, meg lehet vizsgálni, hogy a 7/B/1. és a 9. sz. alatti két Sz. mű átdolgozása-e a K. műnek.

K. I. novellája és a 7/B/1. szöveg azonos történetet mond el, a főszereplők jelleme is azonos. Az egyes szereplők nevének eltérése nem lényegi kérdés. Fontos különbség mégis, hogy míg a K. novellában Éva és Karesz a vereség éjszakáján egymáséi lesznek, addig a Sz. művekben ilyen testi kapcsolatra nem kerül sor. Az 5. pontban adott válaszuk a.-m. illetve a 6. pontban adott válasz 1.-21. alpontjainak összehasonlítása bizonyítja, hogy emellett számos egyéni-eredeti részlet azonos a két műben (a.-1., b.-4., c. -5.,d.-6., e-7., i.-12.,j.-15, l.-17., m.-21.) Vannak olyan elemek is, amelyek a most összehasonlított művekben benne vannak, de a filmben nincsenek (a fiúk padlásról harcolnak; mozifilmből csinálnak füstbombát az utcán való átkeléshez, teherautóval hazahozzák Karesz édesanyját a kórházból). Különböző a két történet vége: Míg K.-nál Karesz és a Kori nevű géppuskás proli fiú hal meg, addig a 7/B/1. novellában Lili és Karesz. A K. filmnovella stílusa közelebb áll a hagyományos novellához, míg a Sz. filmnovellák filmvázlat- és filmszerűbbek (de pontos párbeszéd ugyancsak alig van bennük).

A 9. sz. mű esetében is a történet és a főszereplők jellemzése is kétségtelenül ugyanaz, mint a K. novellában. Az 5. pontban adott válaszuk a.-m. illetve a 7. pontban adott válasz 1.-25. alpontjainak összehasonlítása bizonyítja, hogy emellett számos egyéni-eredeti részlet azonos a két műben (a.-1., b.-3, c. -6., d.-7., e.-9., g.-12., i.-19., j.-19, l.-21., m.- 24.).

A mű szerkezete különbözik az előzőektől: jól elhatárolhatóan négy részre oszlik (ilyen tagolás a K. novellában és a 7/B/1.-ben sincs), korábban nem volt szereplők és új jelenetek is kerülnek a történetbe (a Király-testvérek, valamint a 7. válaszuk következő alpontjaiban leírtak: 2., 4., 8., 11., 13., 14., 20., 22., 25.), részletesebben kidolgozottak a magyar aktuálpolitikai utalások, illetve a rock-and-roll vonal is a történetben. Ebben a történetben az

egyetlen túlélő Gábor. A történetmondás technikája a 7/B/1. szöveghez hasonlít, vázlatos, filmszerű.

Ha a Sz. művek később keletkeztek, mint a K. filmnovella és a szerzőjük ismerhette a K. novellát, az egyezések alapján megállapítható, hogy a K. novella átdolgozásával születtek; esetleg és részben egy közös harmadik forrásból. A Sz. művek nem kizárólag csak ezekből az átvett egyéni-eredeti elemekből állnak.

Ad. 9.

Amennyiben K. I. 1956 című műve a 7/B/1.-be foglalt mű után keletkezett volna (a 9. sz. iratba foglalt mű keletkezésének ideje nem vitatottan 2003), és különösen ha K. I. ismerhette a Sz. művet, meg lehet vizsgálni, hogy az „1956” a tartalma és formája szerint lehet-e a Sz. mű átdolgozása?

Fenti 9. pont alatt összehasonlítottuk és jellemeztük a három művet. Ezek alapján lehetséges, hogy a K. mű a 7/B/1. iratba foglalt Sz. mű átdolgozása vagy esetleg és részben egy harmadik közös forrásból származik. A K. műben a Sz. művel nem egyező egyéni-eredeti elemek is vannak és reá, szemben a Sz. művel, a teljes mondatokban fogalmazás, gazdag képi világ teremtése a jellemző.

Ad. 10.

Az alperes a rendelkezésre álló adatok alapján a filmalkotás előállításánál során a szakmai szabályok megtartásával, elvárható módon járt-e el a filmalkotás szerzőinek szerzői jogaival kapcsolatban?

Álláspontunk szerint itt a tisztelt Bíróság olyan kérdésben kéri állásfoglalásunkat, amely túlmegy a Testület hatáskörén (a Ptk. szerinti együttműködési kötelezettség és a szerzői jogon túlmenő, komplex elvárhatósági követelmény rendszer teljesülése, betartása; ebbe beletartoznak a filmes szakma etikai és szokásjogi szabályai is).

Ad. 11.

11./A (19. irat kérdései):

11./A/1. „A film következő *motívumai* megtalálhatók-e a 7/B/1 alatti műben, Gy. M. „Utcai harc” című művében, és S. A. „A lyuk” című művében:

A válaszokat egyenként beírtuk a motívumok alá.

- *A film 1956. október 23. és november 4. között játszódik,*

Válasz: Mind a háromban, de ez valamennyi 56-tal foglalkozó műben így van.

- *A három főszereplő: a vezér, az értelmiségi fiú és a kamaszlány,*

V: A S.-műben nem.

- *1956. október 23-án focizás a grundon,*

V: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen, a S.-műben nem a külvárosban és nem a proli gyerekek.

- *Nem mennek a tüntetésre, csak Gábor és a lány,*

V: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen; a S.-műben csak az egyik főbb szereplő (nincs női főszereplő)

- *A rádió ostroma: „Itt szavalt Petőfi Sándor!”*

V.: A 7/B/1. műben igen, a másik két műben nem.

- *Csók a Múzeumkertben*

V: A 7/B/1. műben igen, a másik két műben nem.

- *Az ÁVO-s megverése,*

V: A 7/B/1- műben igen, a másik két műben nem. A S.-műben van egy ilyen mondat: ”A budai fazonok a keresztben haladó Pobedára vetik magukat.” (Ugyancsak megkerülhetetlen mozzanat egy 56-ról szóló műben.)

- *Másnap fegyvert szereznek a laktanyából*

V: Mindhárom műben.

- *Gábor nem fog fegyvert,*

V.: A 7/B/1.-műben és S.-műben igen, a Gy.-műben pisztollyal agyonlő egy halálosan sebesült orosz.

- *Kizárólag fiatalokból álló csapat,*

V.: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen; a S.-műben a fiúk kapcsolatban állnak egyes harcoló felnőtt csoportokkal és egy felnőtt pedig harcászati tanácsokat ad nekik, a tanácsokat követik.

- *Harc – Molotov-koktél - győzelem - orosz foglyok,*

Mind a háromban, de ez valamennyi 56-tal foglalkozó műben így van.

- *Egy moziban találnak szállást,*

V.: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen, a S.-műben nem.

- *Orosz filmet vetítenek,*

V: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen, a S.-műben nem.

- *Hanglemezkészítés -rock and roll,*

V: Csak a 7/B/1. műben. A Gy.-műben a moziban feltesznek egy rock and roll lemezt; a S.-műben a rádióból szól ilyen zene.

- *1956. november 4. a végső harc,*

V: Mind a háromban, de ez valamennyi 56-tal foglalkozó műben így van.

- *Befejezés: a két főhős, a vezér és a lány meghal, de Gábor túléli.”*

V: A 7/B/1. és a Gy.-műben igen, a S.-műben nem.

11/A/2. „A filmnek van-e egyáltalán olyan lényeges eleme, motívuma, amely kizárólag a 4. pont alatti K. I. által jegyzett filmnovellában található meg, azaz nem lehető fel a jelen beadvány 1-3. pontjában megjelölt filmnovellákban?”

Válasz: Igen, van:

- **Éva/Juli villamossal érkezése a grundhoz**

- **Karesz/Totya úgy lesz parancsnok, hogy Zsolt/Gábor javaslatára, hatására a saját kis csapat és a csatlakozó fiúk többsége is szabályosan megválasztja.**

- **A moziban zsíros kenyeret osztanak fiatal lányok.**

(Esetleg más is lehet, de a válasz attól függ, mennyire apró részletekig megy az összehasonlítás.)

11/B (A 21. irat kérdései).

11/B/1. Azonos a Bíróság 2. kérdésével és a 32/F/1 iratba foglalt 2. kérdéssel.

A választ lásd a fenti 2. pontban.

11/B/2 „Megállapíthatóak-e az alábbi részletek azonossága a teljesség igénye nélkül:

A film kezdő képsorai és a novella első része, illetve „villamos lassít a fekete salakkal foci pályán” a foci pályán az aranycsapat tagjai játszanak, Szepesi stílusában saját magukat közvetítik.

Kéményseprők csapata. Sztálin szobor darabja. Dömperral húzzák a maradványt.

Ennivaló ruháskosárban.

Röntgenfelvételre hanglez készítése.

Nincs telefonunk. Apád üzeni, menj haza.”

Igen, ezeknek a részleteknek a filmmel való azonossága megállapítható.

11/B/3. „A novella felhasználásának díjazása 1.500.000 Ft. értékben reális-e?”

A választ lásd a fenti 4. pontban.

11/C (A 32/F/1. irat kérdései)

11/C/1. „K. I. 1956 c. novellája szerzői jogi védelemben részesülő egyéni-eredeti mű-e?”

A fenti 2. pont alatti elemzésünkből, válaszunkból is kitűnően: igen, K. I. 1956 c. novellája megfelel a szerzői mű ismérveinek.

11/C/2. „Megállapítható-e, hogy K. I. novellája egészében vagy részleteiben felhasználásra került-e Az N. című filmben?”

A választ lásd a fenti 2. pontban.

11/C/3, 4. 5. 6. és 7. Ezek a kérések feltételesek: „Amennyiben bizonyítást nyerne, hogy Sz. Gy. írása jogelődöm novellája előtt keletkezett, úgy...”

11/C/3. „Sz. Gy. 1993-as dátummal ellátott írása megfelel-e a novella műfaji követelményeinek? Nemleges esetben vázlatnak, feljegyzésnek, emlékeztetőnek tekinthető-e?”

11/C/4 „Sz. Gy. fenti írása esztétikai megformáltsága, kifejezésmódjának egyszerűsége alapján szerzői jogvédelemben részesülő egyéni-eredeti jellegű műnek tekintendő-e? (SzJSzT 32/10 szakvélemény)”

Válasz a 11/C/3. és 11/C/4. kérdésekre: A „novellának” nincsen jogi meghatározása. Egy irodalomtudományi meghatározást az 1. sz. lábjegyzetünkben idéztünk. Ha **Sz. Gy. itt tárgyalt műve** a klasszikus irodalmi novella elvárt formájának, ismérveinek nem is felel meg, **mint filmvázlat vagy ahhoz még közelálló filmnovella egyéni-eredeti jegyeket mutat.** A védelemképesség szintje a magyar szerzői jogban nem abszolút, hanem a mű céljához igazodik: más egy regény esetében és más például egy termékleírásban vagy egy szakirodalmi műben. Lásd még az 1. ponthoz írt választ.

11/C/5 „A 3., 4. pontra adandó válaszok figyelembe vételével K. I. műve önálló vagy közös műnek tekintendő-e?”

Arra a kérdésre, hogy K. I. műve lehet-e származékos mű (átdolgozás) vagy alapja egy másik származékos műnek, az előző pontokban több oldalról válaszoltunk. Pusztán a mű tartalmi elemzése és a perben tárgyalt többi mű tartalmi elemzése alapján az is **elképzeltető, hogy ennek és egy vagy több a perben tárgyalt más műnek az eredeti megalkotásában többen közösen vettek részt, vagyis közös műről (művekről) van szó. Ezt a tartalmi elemeken túl a perben bizonyítandó egyéb tényeknek is alá kellene támasztaniuk.**

11/C/6. „Az alábbi jelenetek, részletek, szófordulatok szerepelnek-e

a/ Sz. Gy. írásában

b/K. I. novellájában

c/ a filmben

- villamos lassít a fekete salakkal borított focipálya mellett
- a focipályán az aranycsapat tagjai játszanak
- Szepesi stílusában saját magukat közvetítik
- Kéményseprők csapata
- Sztálin szobor darabja
- Dömperral húzzák a maradványt
- Ennivaló ruháskosárban
- Röntgenfelvételre hanglemez készítése
- Nincs telefonunk
- Apád üzeni, hogy menj haza. „

Erre a kérdésre a 2., 6. és 7. pontokban válaszoltunk. Kiegészítés: A 9. alatti Sz. filmvázlatban röntgenfelvételre, a K. novellában „műanyag lemezre” másolnak.

11/C/7. „A novella felhasználásának díjazása 1.500.000 Ft. összegben reális-e?”

A választ lásd a fenti 4. pontban.

Budapest, 2012. június 4.

Dr. Gyertyánfy Péter
a tanács elnöke

Dr. Grad-Gyenge Anikó
a tanács előadó tagja

Dr. Kricsfalvi Anita
a tanács szavazó tagja